

AKTUALITĀTES SIEVIEŠU UN VĪRIEŠU VIENLĪDZĪGU TIESĪBU UN IESPĒJU VEICINĀŠANĀ

JŪLIJS 2024

LATVIJĀ:

- Šobrīd no vardarbības cietušo atbalsta sistēma ir vienveidīga visām no vardarbības cietušām personām un trūkst specifiskām mērķa grupām piemērotu pakalpojumu, tādēļ plānots, ka personām, kas cietušas no vardarbības, tiks izstrādāti jauni vai pilnveidoti esošie atbalsta pakalpojumi, kas būs individualizēti un piemēroti mērķa grupu specifiskajām vajadzībām. Šāds pakalpojumu īstenošanai paredzētais finansējums un citi projektu īstenošanas nosacījumi **tika apstiprināti š.g. 16. jūlijā Ministru kabineta sēdē, pieņemot ES kohēzijas politikas programmas 2021.-2027. gadam 4.3.6.4. pasākuma “Atbalsta instrumentu izstrāde un ieviešana ģimenes funkcionalitātes stiprināšanai” otrās kārtas īstenošanas noteikumus.** Pakalpojuma nodrošināšanai varēs pieteikties biedrības, nodibinājumi vai komersanti, un projektu īstenošanas laiks ir no 2025. gada janvāra līdz 2029. gada decembrim. Mērķa grupa ir no vardarbības cietušie cilvēki ar garīga rakstura traucējumiem, redzes, dzirdes vai kustību traucējumiem, 60 gadu vecumu sasniegušie, kā arī tie, kas cietuši no seksuālās vardarbības un kuri pakļauti augstam vardarbības riskam, tāpat bērni, kuri cietuši no savstarpējās vardarbības, un bērni ar kaitējošu seksuālu uzvedību.
- Jaunajai paaudzei - “Gen Z” un mileniāļiem līdz 30 gadu vecumam - Latvijā nav tādu vīrišķības stereotipu, kādi ir izteikti vecākām paaudzēm, **secināts Rīgas Tehniskās Universitātes Inžinierekonomikas un vadības fakultātes pētnieka un lektora Toma Kreicberga veiktajā pētījumā.** Tādas īpašības kā fiziskais spēks, tiekšanās būt varonim, kā arī dominance un agresija kā vīrišķības raksturojošās īpašības nomaina vienlīdzība, spēja paust emocijas, spēja būt jūtīgam un citas.

- Latvijas Zinātņu akadēmijas un UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas izsludinātajam konkursam “Baltijas stipendija sievietēm zinātnē 2024” pieteikušās 63 pretendentes no Latvijas. Saņemti 50 pieteikumi dabaszinātņu, inženierzinātņu un tehnoloģiju, medicīnas un veselības zinātņu jomā, kā arī 13 pieteikumi humanitāro un sociālo zinātņu jomā.
- Lai motivētu un atbalstītu jaunās māmiņas uzsākt savu uzņēmējdarbību, Siguldas novadā jau devīto gadu norisinājās biznesa ideju konkurss “Māmiņa. Uzņēmēja”. Šogad atbalstītas četras idejas, kurām pašvaldība kopumā piešķīrusi finansējumu 12 000 eiro apmērā.
- Šogad sarunu festivāls “Lampa” norisinājās 5. - 6. jūlijā un, kā ierasts, arī šogad festivālā norisinājās dažādas diskusijas un sarunas par dzimumu līdztiesības tēmu. Nākotnes darba teltī norisinājās diskusija par darba un privātās dzīves līdzsvaru, savukārt Swedbank ilgtspējas skatuvē notika saruna par vienlīdzīgu darba samaksu. Tāpat bija iespējams piedalīties sarunā, lasījumos un darbnīcā, kas tika veltīti vardarbības tēmai un šogad iznākušajam darbu krājumam “Neviens tev neticēs”. Ģimenes teltī norisinājās diskusija “Salauzt naratīvu - sieviete, māte un paciente medijos”, kā arī Mentālās veselības teltī bija iespējams sekot līdzi sarunai par ar dzimumu saistītiem stereotipiem un vīriešu mentālo veselību “Uzliktais zīmogs - vīrietim vienmēr ir jābūt stipram!”.
- Bērnu klīniskās universitātes slimnīca ir sākusi nodrošināt bezmaksas higiēnas preces meitenēm un sievietēm. Pagaidām īpašas kastes ar higiēnas precēm atradīsies vairāku nodaļu labierīcībās, bet ar laiku plānots tās izvietot visā slimnīcā.
- Rīgas Stradiņa universitāte ir veikusi apjomīgu pētījumu, kurā apzināti dažādi aspekti un Latvijas iedzīvotāju attieksme par ģimenes veidošanas jautājumiem, kā arī par seksuālo un reproduktīvo veselību. Pētījumā secināts, ka, salīdzinot ar laiku pirms 20 gadiem, tiek veikti mazāk mākslīgie aborti un cilvēki retāk iesaistās gadījuma attiecībās. Kā viens no aspektiem, kas ietekmē personu gatavību nākamajam bērnam, tika apskatīta saņemtā aprūpe un partnera atbalsts grūtniecības laikā. Lielākā daļa aptaujāto sieviešu norādīja, ka ir apmierinātas (86,6%) ar ārsta vai vecmātes attieksmi. Vienlaikus, kļūst mazāk to vīriešu, kuri vēlētos piedalīties dzemdībās. Proti, to vīriešu īpatsvars, kuri noteikti vai drīzāk gribētu piedalīties sava bērna dzemdībās, sarucis no 32% 2011. gadā līdz 24% jaunākajā pētījumā.

- Latvijas ārstniecības un zinātnes iestādes sāk meklēt vienotu veidu pēcdzemdību depresijas risku noteikšanai, informē Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīca. Pētījuma ietvaros dažādās medicīnas iestādēs intervēs 400 sievietes pēcdzemdību periodā.
- Latvijā iznākusi ukraiņu rakstnieces Olhas Kari grāmata “Krustiņš jeb ļoti asiņaina grāmata” Māras Poļakovas tulkojumā, kas sadzīviski un filozofiski vēsta par daudzajām pārmaiņām, kas mūža gaitā notiek ar sievietes ķermeni, kā arī par sabiedrības attieksmi pret tām.

E I R O P Ā :

- Līdz 25. septembrim Eiropas Inovācijas padome un Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts aicina pieteikties balvai Eiropas novatorēm “European Prize for Women Innovators”. Ar šo balvu tiek godinātas sievietes uzņēmējas, kuras ir Eiropas mēroga inovāciju autores.
- Eiropas Komisijas priekšsēdētāja Urzula fon der Leiena, kura tika ievēlēta uz otro pilnvaru termiņu, 2024. gada 18. jūlijā, iepazīstināja Eiropas Parlamentu ar savām politikas pamatnostādņēm nākamajai Eiropas Komisijai 2024.–2029. gadam. Saistībā ar dzimumu līdztiesības jautājumiem pamatnostādņēs tiek norādīts, ka tiks turpināts intensīvs ikdienas darbs, lai censtos panākt dzimumu līdztiesību. Lai stiprinātu šo apņemšanos, Eiropas Komisija ierosinās jaunu Dzimumu līdztiesības stratēģiju laikposmam pēc 2025. gada. Tajā tiks izklāstīts Komisijas redzējums sieviešu tiesību stiprināšanai visās dzīves jomās - no cīņas pret ar dzimumu saistītu vardarbību, līdz pat pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanai sievietei politikā un darba tirgū. Tāpat tiek plānots, ka Komisija izveidos sieviešu tiesību ceļvedi, kurš tiks prezentēts nākamajā Starptautiskajā sieviešu dienā.
- Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (EIGE) ir publicējis jaunu metodoloģisko ziņojumu par sievietēm un vīriešiem lēmumu pieņemšanas jomā, kas apkopo informāciju par statistikas datu vākšanu un analīzi šajā jomā, izmantotajām definīcijām un metodēm.

- Pamatojoties uz principu “Nē nozīmē nē”, Šveice ir pastiprinājusi likumu, kas paredz sodus par izvarošanu un dzimumnoziegumiem. Darbības tiks uzskatītas par izvarošanu, seksuālu uzbrukumumu vai seksuālu uzbrukumu, ja tās notiks pret cietušā gribu. Likums arī aizliedz slepus noņemt prezervatīvu bez partnera piekrišanas.
- Veiktais Ziemeļvalstu pētījums liecina, ka abortu brīva pieejamība nav izraisījusi abortu skaita pieaugumu Islandē vai citās Ziemeļvalstīs. To skaits ir samazinājies, it īpaši jaunu sieviešu vidū. Situāciju var izskaidrot ar kontracepcijas un avārijas kontracepcijas pieejamības palielināšanos, kā arī labāku dabisko spontāno abortu un citu grūtniecības traucējumu diagnosticēšanu. Pētījuma autori norāda, ka ir nepieciešams domāt par vēl plašāku kontracepcijas līdzekļu pieejamību.

P A S A U L Ē :

- 26. jūlijā norisinājās olimpisko spēļu atklāšanas ceremonija Parīzē - šajās olimpiskajās spēlēs dalībnieku vidū ir panākts dzimumu līdzsvars, jo tajās piedalās vienlīdz daudz sieviešu un vīriešu.
- Pasaules populācijas dienas ietvaros, kas tiek atzīmēta 11. jūlijā, vairākas ANO aģentūras nāca klajā ar paziņojumu, kas aicina stiprināt pieeju seksuālās un reproduktīvās veselības pakalpojumiem un tiesībām kopumā.
- Pasaules banka ir publicējusi Dzimumu līdztiesības stratēģiju 2024. - 2030. gadam , lai veicinātu dzimumu līdztiesību nabadzības mazināšanai. Galvenie stratēģijas mērķi ir izbeigt ar dzimumu saistītu vardarbību un veicināt cilvēkkapitāla attīstību, veicināt sieviešu ekonomiskās iespējas, kā arī veicināt sieviešu iesaisti lēmumu pieņemšanas pozīcijās.
- Teju trešdaļa pieaugušo pasaules iedzīvotāju nepietiekamas fiziskās aktivitātes dēļ rada sev būtisku veselības apdraudējumu - liecina Pasaules Veselības organizācijas pētījums. Nepietiekama fiziskā aktivitāte vidēji pasaulē ir 34% sieviešu un 29% vīriešu.